

Rescriptum a Nicolao missum ad Marcum Exercitatore, quo agit illi gratias ob præcepta salutaria quæ illi per epistolam scripserat.

Gratia sit, gratia sit (inquam) Deo, gratia incredibili et inenarrabili dono ejus, quod animum gravibus detentum perturbationibus, et totum prope modum a se abalienatum, benevole ac humaniter complexus est; quod etiam illum visitavit per intimam et totam prorsus in Deo collocatam intentionem, sanctum dico deditumque virtutibus ac Deo agglutinatum animum tuum, quo tu ad me missus es scintilla fulgens, divini plena luminis, hamus esca spiritali imbutus; quod tandem beneficio lucernæ sermonum cum labore et desiderio editorum a cogitatione Deo unita, miseram animam meam extraxit ab obscurissimis tenebris et turbine; fecitque Dominus eximius, ut intellectus meus abnueret et aversaretur tres indicatos mihi gigantes. Re enim vera sunt gigantes magni et immites, qui nunquam intermittunt bellum in genus humanum. Quem porro in terra sic ferociter ac moleste detinent, ut me, qui male et proprio arbitrio illis adhuc inservio? At misericordia motus is qui nullo modo delectatur interitu viventium, longanimitatem suam humanitatemque declaravit, et emota illa cogitatione pia excitavit propositum profundissimo somno demersum, ostensis ac manifestatis mihi, quos dixi, gigantibus. Primum sane dico, oblivionem, quæ expulit Adamum e paradiso. Nam nisi Domini præceptum oblitus fuisset, nunquam ea gloria excidisset; secundum, socordiam, qua ignavus effectus paruit conjugii; tertium, ignorantiam, qua ductus ignoravit tum quis esset, tum quid ageretur. Hosce tres spiritus Dominus Jesus manifestos mihi reddidit per Spiritum sanctum habitantem in te. Nam emisit profecto gladium bis acutum, quod est verbum Dei, quo admodum placate bipartitus est animum meum. Nec huc usque duntaxat processit, sed etiam quasi suavitatem quamdam spiritalem verborum tuorum indidit voluntati meæ. Quot igitur ora, quotve linguæ suppetere poterunt, ad digne gratias agendas Domino ac Deo vero pro mihi reductis in memoriam a te beneficiis? Commodam item epistolæ methodum, et sitam in verbis intimam benevolentiam, quæ incitant ad investigandam veritatem, ad observanda mandata Dei, multum denique conferunt ambulare volenti viam Domini, quæ deducit ad vitam æternam, quis digne laudabit? Neque vero mihi solum hoc commodum accessit e sermone tuo, sed et omnium eorum qui ipsum audierunt, intellectus magnifice illustratus est, multumque fructum excerpserat e verbis efficaciter prolatis, procul dubio perinde rata erant, ac res ipsæ, sermonesque exaudiebantur, non ut sermones, sed velut opus manifestum, quod subjicitur oculis nostris. Mox enim sermo temperantiam summam indidit animis. Et quia efficax erat sermo, manere non poterat otiosus, sed confestim, productis spicis,

Ἀντίγραφον παρὰ Νικολάου πρὸς Μάρκον Ἀσκητήν.

Ἡ χάρις, τῷ Θεῷ χάρις, χάρις τῇ ἀνυπερβλήτῳ καὶ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ, ὅτι ἐφιλανθρωπεύσατο ψυχὴν ἐν πάθει δεινοῖς κατεχομένην, καὶ ὄλην ἀκμήν ἀπηλλοτριωμένην, καὶ ἐπεσκέψατο διὰ τῆς εὐσπλαγγχνοῦ καὶ ὄλης ἐξ ὄλης Θεῷ ἀνακειμένης προαιρέσεως, λέγω δὴ τῆς ἐναρέτου καὶ Θεῷ κεκολλημένης τῆς ὁσίας σου ψυχῆς, δι' ἧς ἀπεστάλη μοι σκινθήρ ἀτράπτων, πλήρης φωτὸς θεϊκοῦ, καὶ ἀγκιστρον ἔχον δέλεαρ πνευματικόν· καὶ ἀπὸ τῆς λυχνείας τῷ πόνῳ καὶ πόθῳ ὑπὸ τοῦ συντηρωμένου τῷ Θεῷ λογισμοῦ, τεχθέντων ῥημάτων ἀνέσπασε τὴν ἀθλίαν μου ψυχὴν ἐκ τοῦ ζοφωδεστάτου σκότους καὶ θυέλλης, καὶ ἀνανεῦσαι ἐποίησε τὴν διάνοιάν μου ἐξαιρετος Δεσπότης ἐκ τῶν μηνυθέντων μοι τριῶν γίγαντων. Ὅντως γὰρ γίγαντες μεγάλοι καὶ ἀνήμεροι, μηδέποτε παύομενοι τοῦ πολεμεῖν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Τίνα δὲ οὕτως ἀγρίως καὶ δεινῶς κατέχουσιν ἐπὶ γῆς, ὡς ἐμὲ τὸν κακῶς καὶ ἰδίῳ θελήματι ὑπ' αὐτῶν ἔτι κυριευόμενον; Ἄλλ' ὁ μηδέποτε τερπόμενος ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων, ἠλέησε καὶ ἀνέδειξε τὸ μακρόθυμον αὐτοῦ καὶ εὐσπλαγγχον τῆς φιλανθρωπίας, καὶ ἐκίνησεν ἐκείνον τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν· καὶ ἐξύπνισε τὴν ὑπνῷ βαθυτάτῳ κατακειμένην προαιρέσιν, καὶ ἀνέδειξε καὶ ἐφάνέρωσε μοι τοὺς προειρημένους γίγαντας. Λέγω δὲ πρῶτον, τὴν λίθην τὴν ἐκβάλλουσαν τὸν Ἀδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου. Εἰ μὴ γὰρ ἔλαθε τὴν παραγγελίαν τοῦ Δεσπότη, οὐκ ἂν ἐξέπεσε τῆς τοιαύτης δόξης· καὶ τὴν ῥαθυμίαν δι' ἧς ῥαθυμήσας ἤκουσε τῆς ἐμοζύγου· καὶ τὴν ἀγνοίαν δι' ἧς ἠγνόησε, τίς ἦν καὶ τί ὑπῆρχε. Ταῦτα τρία πνεύματα φανερά μοι κατέστησεν ὁ Κύριος Ἰησοῦς, διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν σοί. Ἐξ-ἀπέστειλε γὰρ ἀληθῶς μάχαιραν δίστομον, ὃ ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ, καὶ ἐδιχοτόμησε τὸν νοῦν ἐν πολλῇ γαλήνῃ. Οὐ μόνον δὲ τούτου μέχρι ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἡδύτητά τινα πνευματικὴν, ὡς τῶν σῶν ῥημάτων ἐνέθηκε τῇ προαιρέσει μου. Πόσοις οὖν στόμασι καὶ πόσαις γλώσσαις δυνηθῶ ἀξίως εὐχαριστῆσαι τῷ ἀληθινῷ καὶ Δεσπότη Θεῷ, ὑπὲρ τῶν παρὰ σοῦ ὑπομνησθέντων μοι εὐεργεσιῶν; Ἡ αὖ πάλιν τῆς ἐπιστολῆς τὸ εὐμέθοδον καὶ εὐσπλαγγχον τῶν ῥημάτων, καὶ διεγερτικὸν πρὸς ζήτησιν τῆς ἀληθείας, καὶ τήρησιν ἐντολῶν Θεοῦ, καὶ πολλὴν ὠφέλειαν τοῦ βαδίζειν θέλοντος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, τὴν ἀπάγουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον. Οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ ἡ τοιαύτη ὠφέλεια διὰ τὸν λόγον ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ὅσοι αὐτὸν ἤκουσαν, μεγάλως ἐλαμπρύνθη αὐτῶν ἡ διάνοια, καὶ πολλὴν ὠφέλειαν ἐκαρπώσατο ἀπὸ τῶν ἐναργῶς λεχθέντων ῥημάτων Ἀμέλει τὰ ῥήματα πράγματα ἐβεβαιώθησαν, καὶ αἱ λόγοι οὐκ ἠκούσθησαν ὡς λόγοι, ἀλλ' ὡς ἔργον φανερόν προκείμενον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Εὐθέως γὰρ ἐνέθηκε νῆψιν πολλὴν ὁ λόγος εἰς τὰς προαιρέσεις. Καὶ ἐπειδὴ ἐνεργῶς ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἔμεινεν ἀέργως, ἀλλ' εὐθέως στάχτας ἐβλάστησε, καὶ τὸν καρπὸν ὠριμον ἔδειξε, καὶ οὐ μόνον ἕως τούτου ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἀκόρεστος ἐγένετο, ὡς οἶδεν ὁ Θεός· ὅσακις γὰρ ἐν-

τύχω, κόρον οὐ λαμβάνει ἡ ταλαιπωρός μου ψυχή. Τῇ οὖν πρεσβείᾳ τῆς σῆς ἀγιωσύνης, ἔσται τὸ δῶρον τοῦτο ἔμμονον, τοῦ παραμεῖναι με τὸν οὐράνιον σπινθῆρα, καὶ ἀπαλέσαι παντελῶς τοὺς προειρημένους γίγαντας ἕως τέλους, μὴ ποτε ἐπιλάβωμαι, καὶ τῆς αὐτεξουσίας προαιρέσεως προδοσίᾳ ἐμβάλω ἐμαυτὸν εἰς τὰ προειρημένα κακὰ, καὶ γένωμαι κατάβρωμα τῶν ἐχθρῶν. Ἀλλὰ πιστεύω τῷ Κυρίῳ μου Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ ἐνοικοῦντι ἐν σοί, ὅτι διὰ τῆς ὁσιότητός σου καὶ τῶν ὁμοίως σοὶ ἀγωνιζομένων, οὐ μὴ με παρίδῃ, οὐδ' οὐ μὴ παραδώσῃ με εἰς τὰ στόματα τῶν προειρημένων γιγάντων· ἀλλὰ πάντοτε διὰ τῶν ὁσίων δούλων αὐτοῦ ὑπομιμνήσκων τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, γνώρισαί μοι τῷ τάλασι εὐχαῖς σου ἀγίαις. Παρακαλῶ οὖν καὶ ἱκετεύω τὴν εὐσπλαγχνὸν καὶ ὁσίαν σου ψυχὴν, μὴ καταγνῶς μου εἰς τοῦτο, ὅτι θαρσῆσας ἀπετόλμησα τοῦ ἀντιχαράξαι γράμματα τῇ ἀγιότητί σου· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδον ἀνεωγμένα σπλάγγνα πατρικά, καὶ δι' εὐτελῶν γραμμάτων παρακαλῶ καὶ δέομαι τοῦ μνημονεύεσθαί μου ἐν πάσῃ ὥρᾳ [ὅτι αἰεὶ ὁ Κύριος ἐπισκέπτεται τὸν παρεδρευτὴν καὶ ἀδιάλειπτον λατρευτὴν, λέγω δὴ τὸν ἀξίως κεκαθαρμένον νοῦν τῆς εὐλογημένης σου ψυχῆς], ὅπως διὰ τῆς ἀγιωσύνης σου καὶ γὰρ ἀπὸ τῶν κακῶν μου ῥυσθῶ, καὶ εὕρω διέξοδον ἀγαθὴν χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ τιμὴ καὶ κράτος σὺν ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

gratiam Christi Dei, cum quo, Patri honor et imperium,

A fructum tempestivum exhibuit, neque etiam eo usque solum processit, sed eo satiari nemo poterat (ita novit Deus): quodcumque enim incido in illum, anima mea misera satietatem non capit. Precibus igitur sanctitatis tuæ hoc donum perpetuo inhærebit, ut ego scintilla cœlestis permaneam, delelis prorsus jam dictis gigantibus in finem usque, ne forte etiam liberi arbitrii oblitus, meipsum prodens in ante dicta mala me conjiciam et fiam pabulum adversariorum meorum. Cæterum credo, Dominum meum Jesum Christum qui in te inhabitat, ope sanctitatis tuæ, aliorumque perinde actu certantium, non aspernaturum esse me, nec traditurum in ora modo dictorum gigantum; verum assidua opera sanctorum servorum suggesturum, ut ego miser, adjutus sanctis tuis precibus, perspectam habeam viam suam. Quare deprecor ac supplico misericordie sanctæque animæ tuæ, ne me damnes eo nomine, quod nimia fiducia adductus, ausus sum rescribere litteras sanctitati tuæ: quoniam ubi animadverti aperta esse viscera paterna, statui vel levibus litteris obsecrare te et precari, ut hora quacumque memor sis mei (semper enim observat Dominus assidentem sibi et irremissum cultorem, mentem dico benedictæ animæ tuæ digne purgatam), ut per sanctimoniam tuam ego quoque liberer a vitiis meis, felicemque consequar exitum, per gratiam Christi Dei, cum quo, Patri honor et imperium, una cum sancto Spiritu, in sæcula sæculorum. Amen.

OPUSCULUM VI.

Κεφάλαια νηπτικά.

A. Ὁ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον μόνον πιστός, τὸ ἕρος τῆς κακίας ἑαυτοῦ διὰ πίστεως μετατίθησιν, ἀπωθούμενος ἑαυτοῦ τῇ ἀστάτῳ περιφορᾷ τὴν ὑπὸ αἴσθησιν τὴν ἐπ' αὐτῆς κρατέραν διάθεσιν. Ὁ δὲ μαθητὴς εἶναι δυνάμενος, ἐκ τοῦ Λόγου δεχόμενος χερσὶ τῶν γνωστικῶν ἄρτων τὰ κλάσματα, διατρέφει χιλιάδας, πράξει δεικνύς πληθυνομένην τοῦ Λόγου τὴν δύναμιν. Ὁ δὲ ἀπόστολος ἰσχύσας εἶναι, πᾶσαν ἰατρεύει νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν, ἐκβάλλων δαιμόνια, τοῦτ' ἔστι τὴν τῶν παθῶν φυγαδεύων ἐνέργειαν, νοσοῦντας ἰώμενος, πρὸς ἕξιν εὐσεβείας τοὺς στερηθέντας αὐτῆς δι' ἐλπίδος ἐπανάγων, καὶ τοὺς δι' ὀκνῶν μαλακισθέντας ἐπιστύφων τῷ λόγῳ τῆς πίστεως. Πατεῖν γὰρ ἐπάνω ὄφειων καὶ σκορπίων κελυσθεὶς ἀρχὴν, τέλος τῆς ἀμαρτίας ἐξαφανίζει.

B. Σάββατα σαββάτων ἔστιν ἡρεμία ψυχικὴ ψυχῆς λογικῆς, καὶ ἀπ' αὐτῶν πάντων ἐν τοῖς οὔσι θειοτέρων λόγων τὸν νοῦν συστειλάσης, καὶ μόνον τὸν Θεὸν κατ' ἐρωτικὴν ἔκστασιν ὀλικῶς ἐνδυσάσης, καὶ παντελῶς ἀκίνητον αὐτὸν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς μυστικῆς θεολογίας ποιησάσης.

Γ. Θέρους θέρος ἔστιν ἡ πᾶσα ἄβητος, καὶ κατὰ τὴν τῶν νηπτιῶν μυστικὴν θεωρίαν, περὶ νοῦν ἀγνώ-

Capitula de Temperantia.

C. Qui juxta legem evangelicam fidelis est duntaxat, fide transfert a seipso montem nequitiae, instabili revolutione a seipso excutiens affectum sub sensu positum, qui prius in sensu residebat. Qui vero potest esse discipulus, a Verbo suscipiens manibus fragmenta panum notionem præstantium, alit multa millia, ostendens ipso facto multiplicari vim Verbi. Cui autem pervenire licet ad gradum apostoli, is curat omnem morbum et omnem languorem, ejiciens dæmonia, hoc est, fugans affectionum efficaciam, sanans ægrotos, spe reducens ad habitum pietatis eos, qui illo privati erant, perstringens verbo fidei quos reperit ignavia languentes. Qui enim jussus est conculcare caput serpentum et scorpionum, delet caudam peccati.

D. II. Sabbata sabbatorum est requies rationalis animæ rationalis, quæ a cunctis ipsis rerum diviniorem sermonibus mente correpta amoris excessu solum plane Deum induit, ipsamque prorsus inseparabilem a Deo mysticæ theologiæ beneficio reddit.

III. Messis messium est omnis inaccessa Dei intellectio, et quæ post mysticam rerum sub intel-